

2-TOM, 2-SON

**VIRUSLI GEPATITLAR B VA D ETIOLOGIYASI EPIDEMIOLOGIYASI.
PATOGENEZ BOSQICHLARI. O'XSHASH VA FARQLI BELGILARI
KLINIKASI VA TASNIFI. TASHHISOT. DAVOLASH VA PROFILAKTIKASI**

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabalari

Boliyev Islomjon Baxtiyarovich
Abdukarimova Mohinur Abdialim qizi
Abdisalomova Vazira A'zam qizi
Sanaeva Sumbul Baxtiyorovna
To'layev Bobur Zoyir o'g'li

Annotatsiya. Ushbu maqolada gepatit B va D kasalligi haqida atroflicha ma'lumot berilib, uning patogenezini, klassifikatsiyasi, klinikasi, diagnostikasi va davolash usullari, kasallik bosqichlari va farqli belgilari haqida bayon qilingan.

Kalit so'zlar: gepatit, jigar, Hbs antigeni, klinikasi, fulminat, diagnostikasi, davolash usullari va h.k.

Virusli gepatit bu o'tkir jigar infeksiyasi hisoblanib jigar strukturasi keskin buzilishi va faoliyatining izdan chiqishi bilan birga boradigan kasallik hisoblanadi. Virusli gepatit B va D haqida batafsil ma'lumot keltiramiz chunki ushbu virusli kasallik bir biriga yaqin va juda o'xshash .

VIRUSLI GEPATIT «B»

Gepatit B - gepatit B virusi (HBV) keltirib chiqaradigan jiddiy jigar infeksiyasi. Ko'pgina odamlar uchun gepatit B qisqa muddatli, o'tkir deb ham ataladi va olti oydan kamroq davom etadi. Ammo boshqalar uchun infeksiya surunkali holga keladi, ya'ni u olti oydan ortiq davom etadi. Surunkali gepatit B bilan og'rikan bo'lsangiz, jigar etishmovchiligi, jigar saratoni yoki siroz rivojlanish xavfini oshiradi - bu jigarda doimiy iz qoldiradigan holat.

Virusli gepatit B - gepadnoviruslar oilasiga mansub viruslar oilasi tomonidan chaqiruvchi, asosan parenteral va jinsiy yo'l bilan yuquvchi klinik jigar bioximizmi buzilish belgilari bilan tavsiflanadigan kasallik bo'lib, ayrim hollarda O'JE bilan asoratlanadigan, surunkali tus oladigan yuqumli kasallikdir. Ayrim hollarda jigar o'smasi kassaligi asosida yotadigan o'tkir kassalik hisoblanadi Virusli gepatit B qo'zg'atuvchisini birinchi bo'lib 1965 yil B.S. Blumberg Avstraliya aborigeni qonidan ilk bor noaniq oqsil ajratib oldi, unga "Avstraliya antigeni" deb nom berdi. 1970 yilda D.Dane va hamkasabalari immuno –

2-TOM, 2-SON

elektron mikroskopda birinchi bo'lib virusli gepatit B vibrionini to'liq ta'riflab berdi, Deyn qismi nomini oldi, 1971 yilda Alteida va boshqalar uning strukturasi ochib berdi, ichki va tashqi qobig'larni ko'rsatib o'tdi.

Virusli gepatitning boshqa virusli gepatit qo'zg'atuvchilardan farqi: o'zida RNK emas, balki DNK saqlaydi. SHuning uchun ushbu virusli gepatit boshqa gepatitlardan farq qiladi. Virusli gepati to'zining ultratizimi bilan biron bir va boshqa taksomonik DNK guruhli viruslar (poksiviruslar, adenovirus, apovaviruslar) ga to'g'ri kelmaydi.

Gepatit B virusining HBsAg, HBeAg, HBcAg, HBxAg, HBpol, PreS1, PreS2, antiHBs, antiHBc, antiHBe, IgM anti HBc, IgG anti HBc, antiHBx, anti HBpol, anti PreS1, anti PreS2 markyori tafovut qilinidi. Bu antigen va antitelolar Virusli gepatitning spesifik kompleksli markyori hisoblanib, bular diagnostik, epidemiologik, prognostik ahamiyatga ega. Bunda anti HBV va anti HBpol to'liq o'rganilmagan

Virusli gepatit E Kasallik qo'zg'atuvchisini surunkali B gepatiti bilan og'rigan bemorlar jigarlari biopatlardan immunoflyuoretsensiya uslubi yordamida topilgan. Virusli gepatit E klinikasi tomonidan B ga juda o'xshash lekin bazi bir tomonlama farq qiladi. Dastlab gepatit E ni B virusining antigeni sifatida qaralgan keyinchalik boshqa virus ekanligi aniqlandi.

Virusli gepatit B parentral va jinsiy yo'l bilan yuqadi bazi hollarda vertical yo'l bilan yuqish ham mumkin lekin bu isbotlanmagan. Kasallik tarqatuvchi bo'lib bemor odam hisoblanadi. Ko'pincha bemor odam kasallik o'zida belgilari hali chiqmagan payti atrofdagilarni zararlaydi. Asosan ularning qonidan Hbs antigeni yashirin davrida aniqlanmaydi.

Kasallik klinik kechishida turli xil bosqichlarni o'z ichiga oladi.

1. Kasallikning yashirin davri-latent faza
2. Kasallikning boshlang'ich davri.
3. Kasallikning belgilarning avj olish davri.
4. Sog'ayish davri.

Kasallikning avj olgan davrida bemorda belgilar juda og'ir kechadi Kasallikning boshlang'ich davri. Virusli gepatit B da kasallik belgilari asta-sekin rivojlanib boradi, D gepatitga nisbatan B gepatitda xastalik ko'proq dispeptik va asteno-vegetativ sindromlar bilan rivojlanadi va bu belgilar kuchliroq namoyon bo'ladi. Taxminan 20-30 % bemorlarda kasallik bo'g'imlardagi og'riq (ko'proq yirik bo'g'imlarda), teri rangi sarg'ayishi holsizlik bilan boshlanadi. Og'riq ko'pincha tunda, tong paytida bezovta qiladi va haftalab, ba'zan esa sariqlik davrida ham davom etishi mumkin. Ko'pincha Yoshi katta kishilar chalinadi.

Gepatit B belgilari va belgilari quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

2-TOM, 2-SON

Qorin og'riq
Qorong'i siydik
Isitma
Qo'shma og'riq
Ishtahaning yo'qolishi
Ko'ngil aynishi va qayt qilish
Zaiflik va charchoq

Teri va ko'z oqlarining sarg'ayishi, shuningdek, sariqlik deb ataladi.

Virusli gepatit D da esa kasallik yuqori harorat bilan o'tkir boshlanadi. Sariqlik paydo bo'lishi bilan umumiy zaharlanish belgilari kuchayadi, subfebrilitet saqlanadi. Kasallikning asosiy xususiyatlaridan biri uning 2–3 xaftasida zo'riqish (klinik yoki fermentativ) kuzatilishi mumkin. Ko'pchilik hollarda kasallik siklik kechib sog'ayish bilan tugaydi. O'tkir D gepatiti superinfeksiyada o'tkir D gepatiti surunkalidek qayd kilinadi. Agar vaqtli aniqlanganda, o'tkir D gepatitining quyidagi xususiyatlarini: qisqa turg'unlik davri, isitma, qusish, o'ng qovurg'a ostida og'riq belgilari bilan kechadigan qisqa sariqlik oldi davri, sariqlik kuchli namoyon bo'lishi va kuchli umumiy zaharlanish belgilarini kuzatish mumkin. Kasallikda asosan Fulminat shakilda boshlanib o'lim bilan tugashi mumkin. Fulminat shakil bu superinfeksiya deyilib bir gepatit D emas balki boshqa turdagi infeksiyalar qo'shilishi hisoblanadi.

Virusli gepatit B da asosan sariqlik davrida klinik belgilar zo'rayadi va bemorda teri qichishish holatlari uchrab turadi. Virusli gepatitning mudatiga qarab 3 ga bo'lib olish mumkin.

O'tkir mudati 3 oygacha davom etadi .

O'tkir osti 3 oydan 6 oygacha .

Surunkali 6 oydan ziyod vaqt davom etadi

Bazan surunkali davri bo'lmasligi mumkin bu ertaroq tashxis qo'yilib davolanishga bog'liq.

Kasallik avj olgan davirda bemorda teri rangi sarg'ayadi va qichidi dastlab shilliq qavatlar keyin teri. Ko'ngil aynishi va bosh og'rishi kuzatiladi ,ishtaxa pasayishi qorin og'rishi kuzatiladi .Bemorlarda jigar kattalashadi bu o'ng qovurg'a yoyidan paypaslanganda bilinib turadi Taloqni katalashishi juda kam uchraydi .Umumiy zaharlanish belgilari bemorda dastlab paydo bo'lishi mumkin lekin bu saqlanib qolmaydi 3-4 kunda yo'qolib ketadi.Ammo bemorda quvatsilik saqlanib qoladi.

Homilador ayollarda bu bosqich og'irroq kechib bola o'limi bilan tugashi mumkin.

2-TOM, 2-SON

Bemorda qonida asosan Hbs antigeni paydo bo'lishi bilan kassalik belgilari pasayishi mumkin.

Surunkali gepatit B da jigar serozi rivojlanib qaytmas o'zgarishlar paydo bo'lishi mumkin.

Tashxisot asosan bemorni qonidan olinadi IFA va PSR amaliyoti qo'llaniladi .

IFA bu qondagi antitelalarga qaratilgan bolib immunoglobulin G va M baxolanadi .

PSR da qonda antigen topilishiga qaratilgan HBs antigeni PSR bizga aniq tashxisni qoyib beradi lekin bu bemorlar uchun qimmat shu sababli IFA amaliyoti qolaniladi .Qonda leykopeniya, limfotsitoz,monositoz va ECHT Pasayishi kuzatiladi

Davolash bemorda parhez stol 5 tayinlanadi .

Jismoniy mashqlar cheklanadi va yotoq rejim joriy etiladi.

Jigar va jigar o't almashinuviga qarshi preparatlar beriladi.

Interferon preparatlari o'z natijalari bo'yicha keng ko'llamda qo'llanila boshlanadi.

Neovir 12,5%li eritma holida teri ostida 3 kun 250 mg dan keyinchalik 3-4 hafta mobaynida shu dozada davom ettiriladi. HB – infeksiyaning cho'zilgan shaklida preparat dozasi 500 mg gacha ko'paytiriladi va 2-3 oy mobaynida davolash davom ettiriladi. Amiksin esa 250 mg dan og'iz orqali 3 kun, so'ngra shu dozada kunaro buyuriladi. Davolash davomiyligi 3-4 haftani tashkil qiladi. Interferonogenlar yaxshi o'zlashtirib nojo'ya ta'sirlar kuzatilmaydi.

Xulosa shuki;Virusli gepatit B va D bilan kasallangan bemorlar to'liq tuzalib ketishi mumkin faqat shifokor muolajalariga amal qilib to'g'ri davolansa.Bu kasalik surunkali turida assit paydo bo'lsa davolash juda qiyin .Biz maqoladan shuni aytmoqchimizki bu gapatit sizning hayotingizda uchrashi mumkin lekin bu hayot tugadi degani emas.Vaksina olish bemorlar uchun juda yaxshi profilaktika hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Richards A, Guzman Cottrill JA. 2010. Conjunctivitis, *Pediatr Review*, 31(5):196–208
2. Yuqumli kasalliklar A.Zakirxodjayev 2011
3. Bolalar yuqumli kasalliklar T.A.Daminov B.T Xalmatova
4. Internet adabiyotlari.
5. Google Mayo clinic.

